

Тема 8. Міжнародний спортивний рух

Практичне заняття № 15-16

Мета заняття: засвоїти основні напрямки, проблеми, перспективи розвитку та структуру міжнародного спортивного руху.

Питання для обговорення:

1. Структура міжнародного спортивного руху.
2. Міжнародний студентський спортивне рух .
3. Міжнародні спортивні організації.
4. Виникнення і розвиток регіонального спортивного руху та ігор.
5. Проблеми сучасного розвитку міжнародного спортивного руху.

Ключові слова: міжнародний олімпійський комітет, олімпійські ігри, Паназіатські ігри, Панамериканські ігри, Боліварські ігри, Балканські ігри, Ігри Британської Імперії, Панафриканські ігри, міжнародне спортивне об'єднання, національне спортивне товариство,

Методичні рекомендації

Починаючи з 60-х років XIX століття, в історії фізичної культури відбулася подія, яка до теперішнього часу є складовою і невід'ємною частиною спортивною, суспільного життя і міждержавних відносин – виник міжнародний спортивний рух – рух, який об'єднує організації та осіб, заінтересованих в розвитку і вдосконаленні спорту на землі. Міжнародний спортивний рух представлено основними структурами – МСО (міжнародними спортивними об'єднаннями) та НСТ (національними спортивними товариствами), які покликані сприяти використанню можливостей спорту і сприяють встановленню тісних контактів між різними країнами.

На сьогоднішній день таких об'єднань в МСД налічується понад 500.

У свою чергу, МСО (НСТ) *поділяються на:*

а) *універсальні та спеціальні загального характеру*, діяльність яких не обмежена якою-небудь однією сферою фізичної культури і спорту. До них відносяться: Міжнародний олімпійський комітет (МОК), Міжнародна Рада фізичного виховання і спорту, Асоціація національних олімпійських комітетів (АНОК), Асоціація міжнародних спортивних федерацій і Міжнародна олімпійська академія;

б) *за видами спорту* – це насамперед міжнародні спортивні федерації, яких до кінця XIX століття налічувалося понад 100. Перші федерації з'явилися в кінці 80-х років XIX століття: Міжнародна федерація гімнастики – 1881 р., Міжнародна федерація гребних товариств – 1892 р., Міжнародний союз ковзанярів – 1892 р. і т. д.

в) *за галузями знань і діяльності* – це МСО (НСТ), що мають безпосереднє відношення до фізичної культури і спорту. Наприклад, Міжнародна федерація спортивної медицини, Всесвітня організація охорони здоров'я, Міжнародне товариство психології спорту, Міжнародна асоціація вищих шкіл фізичної освіти, Міжнародна асоціація спортивної преси і ін.

г) *поєднують спортсменів з якої-небудь приналежності*: професійної – Міжнародний спортивний союз залізничників, Міжнародна федерація університетського спорту, Міжнародний робочий спортивний комітет та ін; релігійній – Міжнародна асоціація молодих християн, Міжнародний католицький союз фізичного виховання і спорту та ін.

У завдання МСО входить сприяння спортивним організаціям окремих країн у створенні відповідних національних організацій, визнання їх встановлення і зміцнення зв'язків з ними, а також контроль за виконанням цими організаціями прийнятих статутів, за єдиним тлумаченням офіційних міжнародних положень та плануванням міжнародних змагань, конгресів, симпозіумів. Практично всі МСО і НСТ не залежать від урядів своїх держав і носять суспільний характер, тобто є неурядовими спортивними об'єднаннями.

З 1978 р. в МСО з'явилося урядове МСО у сфері фізичної культури і спорту – Комітет з розвитку спорту ради Європи. До складу цього МСО увійшло 47 держав Європи. Воно діє згідно статті 3 та статті 6 Європейської культурної конвенції і покликане, по-перше, стимулювати та забезпечувати координацію спортивної політики в державах, по-друге, розвивати демократичні засади спорту, пропаганду етичних цінностей і соціальної інтеграції в спорті. Всього на сьогоднішній день понад 200 держав беруть участь у Міжнародному спортивному русі і в його структурах.

У 1923 р. спортивний відділ Міжнародної конфедерації студентів організував в Парижі Міжнародний спортивний конгрес університетів, завдяки яким з 1924 р. почали проводитися чемпіонати світу серед студентів по окремим видам спорту. Вони регулярно проводилися до II Світової війни. I студентський чемпіонат пройшов у Варшаві з легкої атлетики (1924 р.), II – у Римі (1927 р.), де до легкої атлетики додалися футбол, теніс, плавання, фехтування, III – у Парижі (1928 р.), IV – у Будапешті (1935 р.), V – у Парижі (1937 р.), VI – у Монако і Відні. Крім літніх чемпіонатів світу проводилися зимові студентські чемпіонати. Основоположником зародження міжнародного студентського спорту вважається Жан Птижан, керівник французької студентської молоді.

З 1947 р. проведення Всесвітніх студентських ігор відновилося під егідою Міжнародного союзу студентів. У 1949 р. в Міжнародному студентському спортивному русі з'являється ще одна нова структура – Міжнародна федерація університетського спорту. З 1959 р. ці організації об'єдналися і стали проводити Універсіади. Перша відбулася у рік об'єднання. У програмі Універсіад, по положенню, включаються 9 обов'язкових видів спорту – легка атлетика, гімнастика, плавання, фехтування, волейбол, теніс, баскетбол, водне поло. З 1935 р. заступництво за проведенням міжнародних спортивних студентських заходів взяв на себе Міжнародний олімпійський комітет.

Крім Універсіад, Міжнародний спортивний конгрес університетів проводить Всесвітні фестивалі молоді і студентів, названі Міжнародними дружніми спортивними іграми молоді.

Рекреаційний напрям у спортивній діяльності передбачає наступні напрями:

- 1) винести шкільну фізкультуру за рамки школи (зовнішнє фізичне виховання);
- 2) підтримувати фізичну підготовку новобранців;
- 3) забезпечити відновлення духовних і фізичних сил простих людей;
- 4) вирішити проблеми соціального саморегулювання і багато іншого.

Говорячи сучасною мовою, рекреаційний рух вирішувало питання фізкультурно-оздоровчого і спортивно-масового характеру. Першим представником цього руху (1880) стала Асоціація молодих християн. Вона створила навколо своїх соборів і шкіл спортивні та ігрові майданчики, парки для відпочинку, організувала програми проведення різних заходів під відкритим небом. Місіонери отримали базову підготовку викладача фізкультури і спортивних керівників. Асоціація стала розповсюджувачем таких видів як баскетбол, ручний м'яч, волейбол. Ця Асоціація відкрила перші «табори». Завдяки їй з 1910 р. існує масовий студентський спорт. Асоціація проводила і проводить регіональні молодіжні ігри та чемпіонати.

У 1903 р. був створений самостійний міжнародний союз «Маккавей» – заохочував заняття спортом і фізичною культурою, допомагав матеріально в організації фізичного виховання єврейським організаціям. У 1889 р. відкрилися «Йорданські сади» в Кракові (Хенрік Йордан) – майданчики з обладнанням, де кожен міг займатися. Їм допомагали соціальні інструктори. У 1870 р. в Англії організовані міські спортивні майданчики, парки та клуби для відпочинку.

Значення цього напрямку у фізичній культурі так велике, що в 1935 р. в Англії був утворений Центральний рада фізичної рекреації, який займався не тільки використанням фізичної культури для дозвілля, але і фізичним вихованням у школах. За тотальне державне врегулювання вільного часу в 1925 р. взялася організація «Діяльність після роботи» (Італія), в 1933 р. «Сила через радість» (Німеччина). Останньою за визнання заслуг МОК у 1938 р. присудив Олімпійський кубок.

Про роль і значення рекреаційного руху у розвитку фізичної культури сучасності вказують найбільші рухи: Міжнародний робочий спортивний рух, Міжнародний студентський спортивний рух, Бойскаутський рух, рух по адаптивній фізичній культурі та багато інших.

Всесвітнього розвитку МСО поряд з олімпіадами і чемпіонатами світу з окремих видів спорту багато в чому сприяла організація ігор, які відповідали найбільш різнобічним інтересам народів, тобто виникнення регіонального спортивного руху, склад учасників якого визначався економічним, географічним, мовним, світоглядними та релігійними ознаками. Ці ігри важко віднести до якої-небудь єдиної системи, однак їх об'єднує один з одним те, що вони проходять під заступництвом МОК і у відповідності з його основними принципами і правилами. У цього руху є олімпіади, церемонія відкриття та закриття, програма змагань включає олімпійські види та місцеві традиційні. «Жовтою олімпіадою» називалися азіатські регіональні ігри, «латинською» –

змагання країн Американського континенту, «жіночої олімпіадою» – заходи, організовані Міжнародним Жіночим Спортивним Союзом і т. д., хоча МОК категорично виступає, з точки зору філології, для використання в регіональних іграх терміну «олімпіади».

Основу перших регіональних ігор заклали місіонери Християнської асоціації молодих людей, що діяли на Філіппінських островах на початку ХХ століття. Так виникли *Паназіатські ігри*, які з 1913 р. по 1930 р. проводилися за ініціативою Японії і носили назву «*Далекосхідні гри*», а потім, до II Світової війни – «*Західно-азіатські ігри*». Завдяки наполегливим організаційним зусиллям члена МОК Д. Сонді (Індія) в 1949 р. була створена Асоціація азіатських ігор, яка відновила проведення Азіатських ігор за олімпійською програмою, в рамках показових змагань широко використовуються народні ігри та види змагань. Менш розвинені у спортивному відношенні країни Далекого Сходу наприкінці 1950-х років заснували Південно-Східноазіатські ігри, які вперше провели в столиці Таїланду Бангкоку (1959 р.). У програму Південно-східно-азійської ігри увійшли: легка атлетика, бадмінтон, настільний теніс, баскетбол, бокс, футбол, плавання, стрільба, волейбол і важка атлетика.

Панамериканські ігри. Під час I Світової війни (1914-1915 рр.) за ініціативою МОК і Латиноамериканського олімпійського комітету в Новому Світі почалася підготовка трансконтинентальних ігор, що охоплюють Центральну і Південну Америку. З середини 1920-х років у цих іграх взяли участь тільки держави району Карибського моря. Так з'явилися Карибські гри. В 1937 р. на прохання керівних спортивних кіл США Панамериканський конгрес зробив спробу провести всеохоплюючі континентальні ігри. – Відбулися I *Боліварські ігри* (Богота). Після II Світової війни відновилося проведення Карибських ігор з 1946 р. і гри Болівара з 1947 р. В програму Панамериканських ігор увійшло 19 видів спорту, найбільш поширених на Американському континенті. Починаючи з 1975 р. в них беруть участь і спортсмени Куби.

Балканські ігри. Поряд з паніграми (регіональні, місцеві гри) різних частин світу все більш значущу роль в МСО стали грати змагання маленьких географічних районів – Балкан, Скандинавії, Каталонії. Перші Балканські ігри відбулися в 1929 р. і включали в себе змагання з футболу, легкої атлетики, починаючи з 1930 р. в них були включені всі олімпійські види спорту. Особливістю цих регіональних ігор є те, що крім головних змагань, що проводилися в незалежні терміни окремі чемпіонати. Починаючи з 1946 р. Балканські панігри були розширені, в них стали брати участь Угорщина, Болгарія, Румунія, Югославія, Албанія.

Ігри Британської Імперії. Думка про проведення «Імперських ігор» належить місіонерів Ешлі Куперу, і була заснована на ірландському епосі – іграх Тайлте, процвітаючих в стародавні часи протягом кількох століть і містять змагання з легкої атлетики, фехтування і боротьбі. Починаючи з 1911 р. Імперські ігри одержали статус «організованих заходів по згуртуванню нації» і приурочувалися до імперських фестивалів. Переможці стали

нагороджуватися імперським перехідним призом. З кінця 1920-х років у них, як незалежні учасники стали виступати команди Канади, Австралії, Південної Африки. У 1924 р. був організований колегіональний орган управління – «Товариство імперських ігор». І тільки в 1930 р. під егідою Британської співдружності націй були проведені I Британські Імперські ігри (Канада, Гамільтон). Перевага в програмах цього регіону віддавалася легкої атлетики, боротьби, боксу, важкої атлетики, фехтування, велоспорту. У 1954 р. ці ігри були перейменовані в Ігри Британської імперії та Співдружності націй, а з 1970 р. – Ігри Співдружності націй. Вони дуже популярні. У них беруть участь понад 40 держав.

Панафриканські ігри. У 1950-х роках були здійснені заходи, що мали відношення до світу спорту в Африці. За підтримки французького уряду де Голля були засновані ігри Співдружності Націй і Французького вперше проведені в 1959 р. в Тананариві. Їх учасниками стали вихідці з Франції і колишніх колоній. Змагання проходили з 8 видів спорту. По мірі посилення визвольної боротьби в Африці стали проводитися Ігри франкомовних країн, а 1963 р. – вони переросли в Африканські ігри дружби, в яких вперше були представлені жіночі види спорту брали участь команди Алжиру, Тунісу, Об'єднаної Арабської Республіки.

Крім перерахованих панігор, до складу регіонального спортивного руху входять католицькі ігри, Тихоокеанські ігри, панарабські ігри, середземноморські ігри, феміністські ігри та ін.

Питання для самоконтролю

1. Коли і як було відновлено сучасний олімпійський рух?
2. Що таке МОК? Коли він утворений і в чому полягає його діяльність?
3. Назвіть основні проблеми розвитку олімпійського руху сучасності.
4. Де знаходиться олімпійська столиця?
5. Розкрийте функції та повноваження президента МОК. Як відбувається його обрання на посаду?

Практичні завдання

1. Опишіть діяльність, структуру, підпорядкованість та правовий статус будь-якої міжнародної спортивної організації (з обраного виду спорту).
2. Охарактеризуйте внесок українців у розвиток міжнародного спортивного руху.
3. Опишіть сучасний стан галузі міжнародного спортивного руху в Україні, його проблеми та запропонуйте перспективи їх вирішення.
4. Заповніть таблицю «Регіональні ігри» за зразком:

Назва	Рік започаткування	Види спорту, включені до програми	Коротка історична характеристика

Рекомендована література

Основна:

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: [Підручник для бакалаврів, магістрів і аспірантів економ. спец. вузів] / М. Т. Білуха. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
2. Голуб Ю. І. Основи наукових досліджень: [Навчальний посібник] / Ю. І. Голуб. – Запоріжжя: ЗДУ, 2001. – 91 с.
3. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: [Навч. посіб.] / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 208 с.
4. Кушнарєнко Н. М. Наукова обробка документів: [Підручник] / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – К.: Вікар, 2003. – 328 с
5. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: [Навчальний посібник] / В. Л. Пілюшенко, І. В. Шкрабак, Е. І. Славенко К.:Лібра, 2004. – 344 с
6. Сидорєнко В. К. Основи наукових досліджень: [Навчальний посібник для вузів] / В. К. Сидорєнко, П. В. Дмитренко. – К.: Лібра, 2000. – 260 с.
7. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: [Посібник] / А. С. Філіпенко. – К.: Вікар, 2004. – 208 с.
8. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: [Навч. посіб. для студ. вузів] / Г. С. Цехмістрова. – К.: Слово, 2003. – 240 с.
9. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: [Підручн. для студ. вузів] / В. М.Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 4-те вид., виправ. доп. – К.: Знання, 2004. – 307 с.
10. Грищенко У.М. Основи наукових досліджень: [Навчальний посібник] / У. М. Грищенко, О. М. Грищенко, В. А. Борисєнко. – К.: Слово, 2001. – 250 с.
11. Мацєгора І. Л. Основи наукових досліджень та інформаційна культура студентів: [Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / І. Л. Мацєгора, О. О. Стадніченко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2010. – 200 с.

Додаткова

1. Веє В.В. Основи наукової організації праці студентів академії / В. В. Веє, А. О. Малишев. – Ужгород: Українська книга, 2001. – 240 с.
2. Британ В. Організація вузівської науки / В. Британ. – К.: Слово, 1992. – 200 с.
3. Вадзюк О. Б. Організаційні засади українознавчих досліджень у Науковому товаристві ім. Шевченка // Наука та наукознавство / О. Б. Вадзюк. – 2003. – №2. – С. 108–114.

4. Вачевський М. Основи наукової інформації. / М. Вачевський. – Дрогобич: Либідь, 1995. – 240 с.
5. Головка І. Мовленнєвий аспект викладання курсу «Основи наукових досліджень» у вищих навчальних закладах та школах нового типу: // Рідна школа / І. Головка. – 2003. – №5. – С. 27–29.
6. Документація, звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. – К.: Вища школа, 1995. – 58 с.
7. Лудченко А. А. Основи наукових досліджень: [Навчальний посібник] / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примака. – К.: Наукова думка, 2000. – 328 с.
8. Лук'янець В. С. Сучасний науковий дискурс: Оновлення методологічної культури / В. С. Лук'янець. – К.: Слово, 2000. – 158 с.
9. Осінчук В. Г. Визначення основних спортивних термінів фізичної культури і спорту [Текст] : навч. посіб. / В. Г. Осінчук, І. К. Понеску. – К. : ЛДУ, 1995. – 200 с
10. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень / В. І. Романчиков. – К.: Слово, 1997. – 450 с.
11. Спіцин Є. С. Методика організації науково–дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти / Є. С. Спіцин. – К.: Вікар, 2003. – 248 с.
12. Шандра В. Про ази культури наукового дослідження // Наукові праці історичного факультету ЗДУ / В. Шандра. – Запоріжжя, 2000. – Вип.ХІ. – С. 54–61.